FAUSKE KOMMUNE

Tilleggsinnkalling for Velferdsutvalg

Tid: 08.10.2024 kl.: 09:00 - 17:00
Sted: Kommunestyresalen, administrasjonsbygget

Eventuelle forfall meldes på telefon 901 87 192

Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.
Vi ber om at sakspapirer ikke kastes etter møte, da møteprotokoll fra møtet kun vil inneholde innstilling og vedtak i sakene.

Merknader til møtet:
Orientering om arbeid med strategisk plan for kompetanse og rekruttering i helse og omsorg

Diverse orienteringer

SAKSLISTE: - MØTE NR 4/2024

Sak nr.	Sakstittel
039/24	Midlertidige institusjonsplasser - korttidsavdeling Moveien
040/24	Høringsinnspill - Rettslige rammer for samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivilligheten

Fauske, 30.09.24

Mona Iren Wiik
Utvalgsnestleder

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 24/15530 Arkiv sakID.: 24/269	Saksbehandler: Ann-Elise Os

Sak nr.		Dato
039/24	Velferdsutvalg	08.10.2024
124/24	Formannskap	10.10.2024
	Kommunestyre	

Midlertidige institusjonsplasser - korttidsavdeling Moveien

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

1. Kapasitetsøkning for korttidsopphold for pasienter er nødvendig for å ivareta tjenestebehov til kommunens innbyggere. For å øke kapasiteten må deler av oppfølgingstjenesten (PHR-tjenesten) flytte fra Moveien inn i leide lokaler da kommunen selv ikke har egnede lokaler å tilby. Det etableres derfor flere korttidsplasser tilrettelagt for døgnkontinuerlig drift i Moveien, som tas i bruk til institusjonsformål

2. Det iverksettes tilpasning av lokalet i Moveien for å hensynta institusjonsformålet og nye krav for pasientrom. Stipulert kostnad kr 1 554 000 tas inn i investeringsbudsjett for 2025, i henhold til tabell 1 i saksutredningen

3. Endring av Moveien til pasientrom har en konsekvens for tjenesteleveransen til Psykisk helse og rus (PHR-tjenesten). Det inngås leieavtale med privat utleier for lokalisering PHR-tjenesten i Fauske sentrum. Etableringskostnad (engangskostnad) stipulert til kr 378 560 innarbeides i driftsbudsjett for 2025, i henhold til tabell 3 i saksutredningen

4. Totale estimerte driftskostnader i 2025 for gjennomføring av tiltak er kr 8 249 320, hvorav drift av korttidsplasser i Moveien er stipulert til kr 7 304 320, og kostnadene til årlig leie hos utleier er stipulert til kr 945 000. Tiltaket dekkes inn med besparelser tilsvarende kr 8 252 920 hvor detaljene fremkommer i tabell 6 og 7 i saksframlegget.

5. For å finansiere tiltaket må økonomiske midler omprioriteres, som forutsatt i vedtakspunkt 4. Det legges til grunn at økt pasientkapasitet i kommunen gir positiv effekt ved at antall overliggerdøgn i spesialisthelsetjenesten går ned. Det legges videre til grunn i budsjett 2025 og økonomiplan at kjøp av ekstern tilbyder av korttidsplass utgår etter pilotperioden, jf. vedtak 5/24 i kommunestyret. Også kjøp fra ekstern leverandør innen oppfølgingstjenesten rus og psykisk helse utgår etter avtaleperiodens slutt. Summen av dette, samt ny vederlagsberegning langtidsopphold finansierer tiltaket Moveien og PHR-tjenesten.

Sammendrag:

Fauske kommune opplever utfordringer knyttet til kapasiteten på døgnplasser i kommunen. I denne saken er det gjort en utredning av muligheten for å etablere 6 midlertidige korttidsplasser i kommunalt eide lokaler. Det er sett på lokalisasjonen Moveien. I dag benytter kommunen Moveien til psykisk helse og rus (PHR) samt fengselshelsetjeneste i lokalene i Moveien.

Konsekvensene av å reetablere midlertidig korttidsavdeling i kommunal bygningsmasse i Moveien er utredet. Reetablering av Moveien som institusjon vurderes ikke være en langsiktig eller bærekraftig løsning, men et høyst nødvendig tiltak for å håndtere kapasitetsutfordringer på kort sikt.

Det pågår et arbeid med å finne langsiktige løsninger. Dette er forankret i handlingsplan tilknyttet plan for helse omsorg og velferd. Særlig relevant for heldøgn plasser er prosjektet med heldøgns bemannede omsorgsboliger (HDO) og utarbeidelse av helhetlig plan for institusjonsområdet.

Midlertidig kapasitetsøkning for korttidsopphold anses som svært nødvendig for å ivareta tjenestebehov til kommunens innbyggere. Etter utredning og analyse fremstår det som formålstjenlig å øke kapasiteten og flytte deler av oppfølgingstjenesten (PHR-tjenesten) fra Moveien inn i leide lokaler i sentrum. Dette vurderes som det best egnede alternativet både for å dekke tjenstlig behov og med hensyn til det samlede økonomiske bildet – forutsatt at kommunestyret er med på å vedta opphør av kjøp av tjenester fra private tilbydere for å dekke inn merkostnadene ved effektuering av tiltaket.

Saksopplysninger:

Den samlede helse- og omsorgssektoren står overfor betydelige utfordringer som følge av demografiske endringer og mangel på institusjonsplasser, korttidsplasser og bemannede omsorgsboliger. Utvikling i alderssammensetning gjør at en stadig større andel av befolkningen er eldre. Det er økende grad av psykisk uhelse i samfunnet rundt oss, ensomhet og isolasjon. Fauske kommune, på linje med øvrige kommuner, møter på store rekrutteringsutfordringer. Fauske kommune har i tillegg vesentlig mangel i omsorgstrappen.

<u>Tidligere vedtak som er relevant i saken</u>

005/24: Oppfølging etter vedtak - Innretting av tjenestetilbud i omsorgstjenesten - alternativer til midlertidig omsorgstilbud

> *«1. Kommunedirektøren har i påvente av større kapasitet i omsorgstrapp vurdert 7 alternativer for å løse kapasitetsutfordringene kommunen står i. I denne vurderingen er det så langt ikke funnet løsninger som i noen større grad vil avhjelpe dagens situasjon. Kommunestyret ber derfor kommunedirektøren sette i verk tiltak som avhjelper situasjonen, gjennom å ta i bruk de mulighetene som finnes i kommunen. Hensiktsmessig og tilgjengelig bygningsmasse i nærheten av eksisterende helsetjenester må vurderes tatt i bruk for å øke kapasiteten i omsorgstrappen. Kommunedirektøren rapporterer til formannskapet».*

<u>Forankring i planverk:</u>

I kommuneplanens samfunnsdel 2020-2032 er det lagt vekt på å styrke kommunens helsetilbud, inkludert tiltak som forbedrer helse- og omsorgstjenester. I Økonomiplanens handlingsdel er det fokus på å forbedre kapasiteten og kvaliteten på kommunens helsetjenester, inkludert korttidsavdelinger. I kommunedelplan for helse omsorg og velferd fremgår det blant mye at det kreves utbygging av kapasitet for å sikre fortsatt gode og bærekraftige helse- og omsorgstjenester.

Bakgrunn

Kommunen opplever et økende press på våre tjenester. Andelen beboere som er i behov for heldøgns oppfølging overskrider kapasiteten i tjenesten. I hovedsak skyldes dette tilgangen på personell og organiseringen av tjenestene, gitt de begrensninger som ligger i tilgjengelig bygningsmasse. Det har vært gjort flere parallelle tiltak for å øke pasientflyt og redusere trykket på institusjonsplassene. Bruk av dobbeltrom og prøveprosjektet med kjøp av korttidsplass hos privat aktør nevnes særskilt. Kommunedirektøren er bedt om å se på tiltak for løsninger for midlertidig å avhjelpe kapasitetsutfordringene.

Gjennom 2024 har opptil 7 pasienter med langtidsvedtak til enhver tid vært plassert på korttidsavdelingen. Dette har redusert tilgjengeligheten av korttidsplasser for andre behov. Effekten av manglende kapasitet til langtidsopphold er at;

- Kapasitet for å ta hjem utskrivningsklare pasienter er redusert.
- Kapasitet til å kartlegge pasienter er redusert.
- Tilbudet om palliative opphold er presset.
- Det må gjennomføres belastende, uforutsette omplassering av svært skrøpelige pasienter.
- Presset på hjemmetjenestene øker som følge av manglende kapasitet.
- Det er ikke mulig å tilby avlastningsopphold i det omfanget det er behov for.

Hensyn som må tilfredsstilles ved valg av løsning

Psykisk helse- og rustjenesten (PHR) har relativt kort tid siden flyttet til lokalene i Moveien. Lokaltilpasninger til nytt formål er dermed ikke fullført. Dersom Moveien skal benyttes til institusjon, må det skaffes lokaler til PHR-tjenesten. Her er det vurdert å leie lokaler, da kommunen selv ikke har egnede lokaler til formålet. Se nærmere beskrivelse lenger ned i saken.

Etablering av korttidsplasser tilrettelagt for døgnkontinuerlig drift stiller betydelige krav til bygningsmasse og tekniske installasjoner. Store deler av bygget i Moveien vil være intakt og kan tas i bruk til institusjon. Men det er også nye TEK-krav som må hensyntas. Bygget vil dermed ikke tilfredsstille fullt ut dagens krav for institusjon uten ombygging, dersom lokalene skal benyttes som institusjon (langtidsplass). Det er behov for bygningsmessige tilpasninger, se kostnadsberegning lenger ned i saksframlegget.

Det utløses også et betydelig bemanningsbehov for å drifte en ny avdeling. Det personellet har Fauske kommune ikke i sin helhet. Med dagens personelltilgang vil det bli utfordrende.

Løsningsalternativ: Forutsetning for foreslått løsning er at brukere som skal benytte midlertidige korttidsplasser ikke har et for omfattende tjenestebehov, ikke for krevende teknisk utstyr eller at

det er behov for spesialkompetanse. Det som ligger til grunn for vurderingen her, er for å ivareta forsvarlighet og sikre tilgang på riktig personell.

Alternative løsninger til Moveien

Da Buen korttidsavdeling ble etablert ble bygget prosjektert og forberedt for oppførsel i to plan. Det ble kun bygget en etasje, men bygget er forberedt for å kunne heves med en ekstra etasje, hvilket vil kunne øke kapasiteten med anslagsvis 8-10 plasser. Det forventes at en slik løsning på sikt vil være mindre ressurskrevende enn å etablere et nytt frittstående tilbud. Det presiseres at en slik løsning ikke er utredet, prosjektert eller finansiert, og det bør ikke igangsettes før det foreligger en helhetlig plan for institusjonsområdet.

Det er kapasitet hos private aktører til å tilby institusjonsopphold av både kortvarig og lengre varighet i et betydelig omfang. På bakgrunn av erfaringer som kommunen har gjort seg med bruk av private aktører, har en privat/offentlig samarbeidsavtale en økonomisk *merbelastning* på omkring 850 000,- pr plass pr år. Bemanning av tilbud levert av ekstern aktør forventes påvirke kommunens personelltilgang. Med bakgrunn i de nevnte forhold, bør utvidet offentlig/privat samarbeid vurderes som mest aktuelt i *tidsavgrenset periode*, som for eksempel i en oppbyggings- og utbyggingsperiode i kommunal regi.

Tilpasning til institusjonsplasser i Moveien - utredning

For å benytte Moveien til korttidsplasser er følgende kostnadselementer og inntekter identifisert. Den største isolerte posten, som også har knyttet størst usikkerhet til seg, er personell. Videre trekkes usikkerhetsmomentet av at bygget er gammelt, og at ombygging kan utløse ytterligere krav til å møte dagens TEK-standard for å få nødvendig godkjenning.

Moveien lokaler	**Tabell 1**
Kostnadsberegning bygningsmessig	
Reetablering av bad	95 000
Reetablering av skyllerom	150 000
Pasientvarslingssytem	150 000
Velferdsteknologi, room mate. 6 rom.	100 000
IKT nye terminaler, skjermer og styring av velferdsteknologi.	50 000
Pasientsenger 4 stk med madrass.	428 000
Nattbord 4 stk	192 000
Møblement til pasienter, hvilestol, bord, spisebord,	150 000
Pasientforflytningsutstyr	50 000
Diverse kontorinnredning.	70 000
Usikkerhet 10%	119 000
SUM	**1 554 000**

Moveien drift	Tabell 2
Årlig driftskostnad	
Personell inkluderer sosiale kostnader (7,75 årsverk)	6 445 000
Lisenser fagsystem	60 000
Velferdsteknologi	34 000
Lisenser pasientvarsling	173 000
Telefon	164 000
Mat, medisin og medisinske forbruksmateriell	500 000
Vaskeritjenester	130 000
Usikkerhet 5%	367 920
Egenandeler	-422 000
SUM pr år	**7 304 320**

Velferdsteknologi: Bygget vil bli utstyrt med sensorer tilsvarende de som benyttes i andre kommunale institusjoner. Disse sensorene registrerer og varsler om aktivitet og fall, og anses som et viktig tillegg til personalressursene.

Møblement: Det er minimalt med møblement igjen i bygget etter flytting av eksisterende tjeneste. Tilstanden på det tilgjengelige inventaret tilfredsstiller ikke kravene for bruk i institusjon, særlig når det gjelder renhold og ergonomi for ansatte.

Personellkostnader: Bemanningsbehovet er estimert til 1,6 årsverk på dagtid, 1,4 på kveld og 2 årsverk på natt, 365 dager i året. Det er nødvendig med to ansatte til stede gjennom hele døgnet. Resten av bemanningen vil bli frigitt fra hjemmetjenestene, ettersom pasienter med stort behov for oppfølging i hjemmet vil kunne få tilbud om korttidsopphold. Kostnadsoverslaget for personell er basert på antall arbeidstimer som må dekkes i en vaktplan, inkludert tillegg for ubekvem arbeidstid, sosiale kostnader og eventuelle utgifter til innleid arbeidskraft. Overslaget bygger på bruk av helsefagarbeidere, mens sykepleietjenester vil bli levert av hjemmetjenestene.

Det vil kreve et større rekrutteringsarbeid for å få på plass personellressurser, og erfaring fra 2024 har vist at rekruttering for midlertidighet i begrenset omfang er gjennomførbart.

Egenandeler er beregnet ut fra korttidsopphold for 6 plasser 365 dager.

Når en sammenligner årlig driftskostnad for midlertidig korttidsplass i Moveien mot korttidsavdelingen Buen, ligger kostnadsnivået pr plass på likt nivå. Døgnprisen pr plass blir lavere enn en overliggerplass ved Nordlandssykehuset, eller ved kjøp av privat plass.

Døgnpris beregnet ut fra kjente kostnader

Moveien	Buen	Nordlandssykehuset HF
Kr 3 342,-	Kr 3 673,-	Kr 5 745,-

Leie lokaler til Psykisk helse og rus (PHR)-tjenesten - utredning

Endring av Moveien til pasientrom vil ha en konsekvens for PHR-tjenesten. PHR er i dag samlokalisert med fengselshelsetjenesten i Moveien. Dette er lovpålagte tjenester og gir tilbud til brukere i fengsel, og innbyggere med utfordringer knyttet til psykisk helse og rus. Tjenestene organiserer individuell og gruppebasert oppfølging både i Fauske fengsel, egne lokaler og i pasientenes hjem.

I dag er tjenestene etablert i Moveien med kontorer, samtalerom, møterom og tilpassede aktivitetsområder for 10-11 medarbeidere og en rekke brukere. Det er et økende behov for PHR-tilbudet, og i Kommunedelplan for helse, omsorg og velferd står det at Fauske kommune skal ha tilbud om møteplasser for utsatte og sårbare grupper. Det er viktig at vi opprettholder gode og tilrettelagte lokaler, og det er opprettet dialog om muligheter for leie av lokaler fra privat aktør i Fauske sentrum for å ivareta behovene for PHR-tjenesten. Ettersom Fauske kommune selv ikke har egnede tilgjengelige lokaler i nærheten av helsetunet per tiden, har det vært sondert mulige utleieenheter som vil kunne være egnet til formålet. De aktuelle lokalene i sentrum som man har landet på, vurderes som godt egnet. Da omgjøring av Moveien til institusjon, og påfølgende flytting til leide lokaler for PHR-tjenesten er å regne som politisk prinsipiell avgjørelse, er det ikke inngått leieavtale. Det er viktig for administrasjonen å få et vedtak i saken før videre prosess. Siden dette ikke er avklart, nevnes derfor heller ikke navn på den private utleieren.

Det er forståelse hos de ansatte i PHR for behovet for økt kapasitet i institusjonsområdet, og de har vært involvert i forarbeidet til denne utredningen.

Flytteprosessen kan skape noen utfordringer for kontinuiteten i tilbudene, og midlertidige løsninger kan føre til at brukere opplever en forringet tjenestekvalitet i en overgangsfase. Samtidig har tjenesten nylig gjennomført en flytteprosess og kan benytte erfaringene for å begrense de negative effektene. En enda mer sentral plassering av tjenesten enn i dag, forventes å kunne ha positive effekter. Særlig gjelder dette for tjenestens lavterskeltilbud og tiltak mot marginaliserte grupper.

For fengselshelsetjenesten åpner de nye lokalene for at tjenesten kan tilby kriminalomsorgen mer egnede lokaler for pasientoppfølging enn det som er tilgjengelig i dag. Dagens lokaliteter i fengselet oppfyller ikke behovet som tjenesten har.

Følgende ekstra kostnadselementer er identifisert knyttet til å flytte PHR til leide lokaler (pr juni 2024):

Leid lokale	**Tabell 3**
Etableringskostnader	
Sikkerhetspåkrevd ombygging	150 000
Adgangskontroll	60 000
Ladepunkter elbil	56 000
Div innredning	64 000
Flytteutgifter	8 000

Usikkerhet	40 560
SUM	**378 560**

Leid lokale	Tabell 4
Drift pr år	
Husleie	750 000
Strøm	110 000
Forsikring	25 000
IKT/alarmtjeneste	15 000
Usikkerhet	45 000
SUM pr år	**945 000**

Beregninger

Samlet oversikt etableringskostnader	Tabell 5
Etablere lokale for psykisk helse og rus tjenesten	378 560
Reetablere 6 institusjonsplasser i Moveien	1 554 000
Sum etableringskostnad engangskostnad	**1 932 560**

Det legges til grunn at kr 1 554 000,- kan dekkes av investeringsbudsjett 2025 da reetablering for beboergruppen i Moveien, etter alle solemerker, kan inngå under regelen. I skrivende stund er dette ikke hundre prosent avklart, men dersom det ikke lar seg gjøre, vil kommunedirektør komme tilbake med forslag til endringer.

Driftstilpasninger til brukergruppen i leide lokaler på kr 378 560,- innarbeides i driftsbudsjettet i 2025.

Samlet oversikt årlige driftskostnader	Tabell 6
Årlig økning i driftskostnader for drift i leide lokale	945 000
Årlig merkostnad for 6 midlertidige korttidsplasser	7 304 320
SUM årlig merkostnad	**8 249 320**

Økt pasientkapasitet i kommunen forventes å gi positiv effekt på at antall overliggerdøgn går ned, og at det vil redusere behovet for kjøp av midlertidige korttidsplasser fra ekstern

leverandør. Det anbefales at det også planlegges med avvikling av kjøp av privat institusjonsopphold i oppfølgingstjenesten, som bidrar finansielt til å kunne realisere tiltaket Moveien og flytting av PHR-tjenesten.

Det forventes også at det må arbeides videre med tiltaket i økonomiplanen fremover. Slik det fremstilles nå, er så langt tjenesten er kommet i denne prosessen, da det særlig haster med å få flere institusjonsplasser.

Inndekning - finansiering	Tabell 7
Avvikle avtale om kjøp av korttidsopphold fra privat leverandør (Valnesfjord helsesportssenter)	2 000 000
Avvikle en ekstern institusjonsplassering i oppfølgingstjenesten (RIBO)	3 900 000
Reduksjon i overliggerdøgn ved Nordlandssykehuset	1 600 000
Økte vederlag for langtidsopphold i Buen	340 000
Usikkerhet	412 920
SUM	**8 252 920**

Gjennom allokering av midler forventes det at tiltakets driftsdel er gjennomførbart i en tidsavgrenset periode.

Den største usikkerhetsfaktoren forventes stadig være tilgang til personell.

Saksbehandlers vurdering:

Kommunen står overfor en bekymringsfull situasjon hvor kapasiteten for korttidsopphold er sprengt. Det er derfor nødvendig med en utvidelse for å kunne ivareta pasienter med omfattende omsorgsbehov, spesielt på de øverste nivåene i omsorgstrappen.

Behovet for institusjonsplasser forventes å fortsette å øke frem mot 2040. For tiden pågår en konseptvalgutredning for etablering av boliger tilrettelagt for heldøgns bemanning i Fauske. Når dette tilbudet er på plass, forventes det å bidra til å avflate etterspørselen etter nye institusjonsopphold.

Økende kompleksitet og skrøpelighet hos brukere av døgnbemannede boliger og korttidsplasser i institusjon, stiller høye krav til bemanning. Kommunen opplever utfordringer med å beholde og rekruttere tilstrekkelig kvalifisert personell. Det er knyttet usikkerhet til om det lar seg gjøre å rekruttere tilstrekkelig med kvalifisert personell på kort sikt.

Utvidelse av kapasitet bør sees i lys av en helhetlig gjennomgang av institusjonstilbudet. Dette inngår i den vedtatte handlingsplan for helse omsorg og velferd. Målet er å identifisere og foreslå tiltak for å dekke behovene på kort, og på lengre sikt.

Det foreligger et kommunestyrevedtak som ber kommunedirektøren om å endre fra leie til eie. Slik situasjonen har utviklet seg særlig det siste halvannet året, er det ikke gjennomførbart å øke kapasiteten i egne lokaler på kort sikt. Administrasjonen vurderer at det ikke er til å unngå å leie midlertidig for å møte de raskt økende utfordringene og behovene for omsorgsboliger, men

at denne situasjonen vil endre seg når Fauske kommune har økt kapasiteten på heldøgns omsorgstilbud.

Det er begrensninger i Fauske kommune pr tiden, men det finnes også muligheter for å møte behovene på kort og på noe lengre sikt. Et etablert tilbud i Buen, kan potensielt skaleres opp til maksimal kapasitet da det er vurdert som formålstjenlig, med utbygging av Buen (etasje to) – som kan være en potensiell mulighet til vurdering. En annen potensiell mulighet kan være eventuell ombygging i helsetunene. Det er viktig å merke seg at dette ikke er utredet, og det er heller ikke sett på hvordan det vil kunne realiseres, hverken mht pasientene eller finansielt. Det fremstår per tiden som lite trolig at utbygginger kan gjennomføres med drift i bygget.

Midlertidig kapasitetsøkning for korttidsopphold anses som svært nødvendig for å ivareta tjenestebehov til kommunens innbyggere. Etter utredning og analyse fremstår det som fornuftig å øke kapasiteten og flytte deler av oppfølgingstjenesten (PHR-tjenesten) fra Moveien inn i leide lokaler i sentrum. Dette vurderes som det best egnede alternativet både for å dekke tjenstlig behov og med hensyn til det samlede økonomiske bildet – forutsatt at kommunestyret er med på å vedta opphør av kjøp av tjenester fra private tilbydere.

Økt pasientkapasitet i kommunen forventes å gi positiv effekt på at antall overliggerdøgn går ned, og at det vil redusere behovet for kjøp av midlertidige korttidsplasser fra ekstern leverandør. Det anbefales derfor at det planlegges med avvikling av kjøp av privat institusjonsopphold og i oppfølgingstjenesten, som bidrar finansielt til å kunne realisere tiltaket Moveien og flytting av PHR-tjenesten.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 24/17689 Arkiv sakID.: 24/1566	Saksbehandler: Unni Edvardsen

Sak nr.		Dato
040/24	Velferdsutvalg	08.10.2024

Høringsinnspill - Rettslige rammer for samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivilligheten

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Det sendes høringsinnspill fra Fauske kommune som beskrevet i saksframlegget.

Sammendrag:

Helsedirektoratet har på høring nytt rundskriv om rettslige rammer for samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivilligheten. Saken gir kort rede for rundskrivet og foreslår at Fauske kommune sender høringsinnspill i fem punkter.

Saksopplysninger:

Helsedirektoratet har på høring nytt rundskriv om rettslige rammer for samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivilligheten, med høringsfrist 15.10.24. Det bes om innspill på rundskrivets struktur og innhold, og forslag til forbedringer som kan øke nytteverdien for helse- og omsorgstjenesten. Ellers er alle innspill velkomne.

Bakgrunn og formål for rundskrivet

Norske myndigheter har over mange år gitt føringer om styrket samarbeid mellom helse- og omsorgstjenestene og frivilligheten.

Parallelt med føringene om styrket samarbeid med frivillige har Helsedirektoratet fått henvendelser både fra frivilligheten og fra helse- og omsorgstjenestene med ulike spørsmål mv. knyttet til hvilke regler som gjelder for samarbeidet. Helsedirektoratet opplyser om at det er mye usikkerhet om regelverket når helse- og omsorgstjenesten samarbeider med frivillige.

Ved samarbeid på helse- og omsorgstjenestenes område, og særlig der pasienten eller brukeren har alvorlig demens eller andre omfattende hjelpebehov, kan forholdet til regelverket bli utfordret.

Helsedirektoratet ønsker gjennom rundskrivet å bidra til god overholdelse av regelverket i samarbeidet med frivilligheten. Rundskrivet beskriver og klargjør de rettslige rammene for samarbeidet og skal gi et grunnlag for utarbeidelse av lokale rutiner i kommuner og sykehus.

Innhold

Rundskrivet omhandler samarbeidet mellom helse- og omsorgstjenesten og frivillige organisasjoner, lag, foreninger og frivillige enkeltpersoner. Rundskrivet beskriver utfordringer som kan oppstå i samarbeidet og rettslige rammer for samarbeidet klargjøres.

Rundskrivet går særlig inn på følgende fem områder:

- Helse- og omsorgstjenesten må sikre at frivillige tilbud ligger utenfor det lovfestede

sørge for-ansvaret.

- Helse- og omsorgstjenesten må sikre forsvarlighet og pasient- og brukersikkerhet
- Pasienter/brukere må ha mulighet til å bestemme selv om han/hun vil ta imot/delta på et frivillig tilbud.
- Helsepersonell har taushetsplikt overfor frivillige
- Virksomheten bør utarbeide rutiner for samarbeid med frivillige

Forslag til høringsinnspill fra Fauske kommune

Fauske kommune vurderer det som nyttig at det lages et rundskriv for å tydeliggjøre rettslige rammer for samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivilligheten, og støtter generelt rundskrivet.

Vi har følgende innspill til de enkelte deler av rundskrivet.

Målgruppe/ Virkeområde og avgrensninger

Vi lurer på om rundskrivet også gjelder for samarbeid som helse- og omsorgstjenesten eller en pasient i sykehjem (/dennes pårørende) har med en privat kommersiell aktør, om å yte supplerende tjenester. Et eksempel: pårørende kjøper tilleggstjenester til pasient på sykehjem for at han/hun skal komme seg mer ut, bli mer aktivisert.

Selv om tema for rundskrivet er samarbeidet med frivilligheten, kan vi ikke se at rundskrivet utelukker private kommersielle tjenesteytere, verken i definisjon av målgruppe eller under virkeområde og avgrensninger.

Vi ber Helsedirektoratet om å vurdere om rundskrivet også kan omfatte private kommersielle aktører som yter supplerende tjenester til pasienter/brukere i helse- og omsorgstjenesten, og klargjøre dette i rundskrivet, herunder også klargjøre om det er andre regler som gjelder hvis det er pårørende til sykehjemspasient som rekvirerer og betaler den private tjenesteyteren.

Taushetsavtale og samarbeidsavtale

(Taushetsavtale omtales under «Helsepersonell har taushetsplikt overfor frivillige»)

Rundskrivet anbefaler at det inngås taushetsavtale med de frivillige. Vi ber Helsedirektoratet vurdere om det i rundskrivet også kan sies noe om man anbefaler at det inngås skriftlig samarbeidsavtale med frivillige/frivillige lag, organisasjon osv.

Fauske kommune ber Helsedirektoratet vurdere å ta med forslag til mal for taushetsavtale og evt. forslag til mal for samarbeidsavtale med frivillige, som vedlegg til rundskrivet.

Nærmeste pårørende – Hva med verge?

Det vises til begrepet «nærmeste pårørende» en rekke ganger i rundskrivet, blant annet i andre avsnitt under «Pasienter og brukere må ha mulighet til å bestemme selv».

Fauske kommune ber Helsedirektoratet vurdere å ta med begrepet verge hvis pasient/ bruker ikke har noen nærmeste pårørende.

Arrangementer på institusjon

(under «Pasienter og brukere må ha mulighet til å bestemme selv», tredje avsnitt)

Rundskrivet omtaler arrangementer på institusjon. Et felles frivillig tiltak på en sykehjemsavdeling kan være uønsket av enkelte pasienter, men er vanskelig å reservere seg mot. På den annen side forstår pasienter i skjerma avdelinger ofte ikke hva de evt. sier nei til dersom de blir spurt på forhånd. Vi synes det er bra at rundskrivet gir retningslinjer for den skjønnsmessige vurderingen som virksomheten skal gjøre vedr. om et frivillighetsarrangement kan foregå i dagligstuen på en avdeling når dette er det eneste fellesrommet.

Fauske kommune ber Helsedirektoratet, i samarbeid med Husbanken, om å vurdere om det bør inntas i retningslinjene for nye sykehjem, bofellesskap ol. og/eller i tilhørende tilskuddsordninger, en bestemmelse om at slike bygg bør ha rom/fasiliteter der frivillige kan ha tilbud utenom de vanlige fellesområdene på den enkelte avdeling. Dette vil på lang sikt kunne bidra til bedre forhold for både de frivillige og pasienter/brukere.

Politiattest
(under «Helse- og omsorgstjenesten må sikre forsvarlighet og pasient- og brukersikkerhet»)

Det fremgår av rundskrivet at det kan bes om politiattest fra frivillige som skal bistå mindreårige og personer med utviklingshemming. Det mangler imidlertid hjemmel for at frivillige organisasjoner kan be om politiattest fra frivillige som skal bistå personer med demens.

Vi synes det er uheldig at politiregisterforskriften § 34-1 ikke også omfatter personer med demenssykdom. Personer med demenssykdom er sårbare personer som vil kunne ha reduserte kognitive evner og redusert evne til å ivareta egne interesser og kan mangle samtykkekompetanse avhengig av sykdomsbildet.

Fauske kommune ber Helsedirektoratet ta initiativ til at det kommer en forskriftsendring som gir hjemmel for at det kan bes om politiattest også fra frivillig som skal bistå personer med demens.

Forankring i kommunalt planverk:
Kommunedelplan helse, omsorg og velferd 2023-2030

Saksbehandlers vurdering:
Saksbehandler vurderer at rundskrivet er et nyttig dokument for helse- og omsorgstjenesten. At dokumentet er på høring gir kommunen anledning til å be om klargjøringer og foreslå forbedringer, både i rundskrivet som sådan og når det gjelder forbedringer av rammene for samarbeidet med frivilligheten generelt.

Fauske kommunestyre vedtok i kommunedelplan for helse, omsorg og velferd 2023-2030 å etablere en koordineringsfunksjon for frivillig innsats i helse og omsorg. En slik funksjon vil kunne bidra inn i arbeidet med å ha gode rutiner for, og styrke, samarbeidet med frivilligheten.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør